

Közös Agrárpolitika

Az elmúlt két hétben nem került sor a Mezőgazdasági Különbizottság (SCA) ülésére és SCA a jövő héten sem várható. Ettől függetlenül – jellemzően videókonferencia formájában – rendszeresen a szakmai egyeztetések a KAP stratégiai tervekről. A tárgyalásokban Magyarország a többi országhoz viszonyítva a jobban teljesítők közt van.

Az Európai Élelmiszerbiztonsági Hivatal (EFSA) a Bizottság kérésére április 19-én jelentést tett közzé "Tudományos tanácsadás a tápanyagprofilok elkészítéséhez a harmonizált, kötelező csomagoláson történő tápértékjelölés kidolgozásához, valamint az élelmiszerekre vonatkozó tápanyagprofilok meghatározásához a tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állítások korlátozásához" címmel. A jelentésben megállapítják, hogy a telített zsírsavak, a nátrium és a hozzáadott/szabad cukor étrendi bevitele meghaladja, a rostok és a kálium bevitele pedig alatta marad a jelenlegi étrendi ajánlásoknak az európai népesség többségében. A telített zsírsavak, a nátrium és a cukrok túlzott bevitele, valamint az élelmi rostok és a kálium alacsony fogyasztása káros egészségügyi hatásokkal jár. Felvetik, hogy mivel az **energiabevitel csökkentése közegészségügyi jelentőséggel bír az európai népesség számára, ezért ezt a címkézés során jelezni lehetne.** Az EFSA **jelentése beépül a Bizottság 2022 végéig megjelenő a fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatására vonatkozó jogszabályok felülvizsgálatára szóló javaslatába.** *Itthon az élelmiszerjelölés kérdése méltatlanul kis súlyt kap, pedig az erről szóló beszélgetések nagyon jól mutatják a fogyasztói, kereskedelmi és politikai preferenciákat. Amennyiben egy ország az élelmiszerfeldolgozását, illetve az élelmiszerláncát szeretné fejleszteni, akkor érdemes megvizsgálni a keresletet és ahhoz igazítani a termelés fejlesztését. Ehhez egy nagyon jó indikátor lehet az élelmiszerjelölés és a körülötte folyó gyakran heves vita.*

Agrárpolitika

A 60 éves fennállásához közeledő közösségi agrárpolitikában továbbra is az ukrainai háború nyomán kialakult élelmezési, takarmányozási és inputanyag ellátásbeli problémák uralták az elmúlt hetek egyeztetéseit. Az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete (FAO) szerint mintegy 115,4 millió dollárra (107 millió euró) van szükség ahhoz, hogy megakadályozzák az élelmiszerellátás bizonytalanságának és az ellátási láncok szétszakadását Ukrajnában. Április 19-én kiadott közleményében a FAO hangsúlyozta, hogy támogatni kell az ukrán gazdákat a tavaszi munkálatok ellátásában. A FAO egy 14 oldalas **gyorsreagálási tervet készített 2022 hátralévő részére**, amelyet az ukrán kormány válaszlépéseinek kiegészítéseként terveztek, és terveik szerint azt a kormányzati partnerekkel összehangoltan lenne szükséges végrehajtani. Azonnali és középtávon meghatározott intézkedésterveiben növénytermesztési és állattenyésztési inputok biztosítását tervezi, mihamarabb vetőmag- és készpénzsegélyt folyósít mintegy 100 000 kistermelőnek a tavaszi kampány során, és további 200 000 kistermelő megsegítését tervezi az ősszel. Az állattartóknak nyújtott támogatás magában foglalja az állategészségügyi eszközök és takarmány elosztását, ezáltal 76 660 háztartás számára teszi lehetővé, hogy a növekvő kereslet kielégítésére tej, húst és tojást termeljenek. Középtávon a FAO továbbra is támogatni fogja a közepes méretű termelőket és a legfontosabb piaci szereplőket az őszi búza vetéséhez szükséges inputanyagokkal, hogy megerősítse a piac működését és az élelmiszerekhez való hozzáférést a legfontosabb közösségekben és városi központokban, amely a háború folytán veszélybe került. Ezt súlyosbítja majd, hogy a **FAO becslései szerint 2022-ben a termények egyharmadát nem lehet betakarítani, és a földterületek egyharmadát nem lehet megművelni.**

Ukrajna február végi lerochanása óta **sok vállalat csökkentette vagy leállította oroszországi termelését és értékesítését**, de egyes nagy agrárvállalatok, mint a BASF és a Syngenta továbbra is jelentős vetőmag és műtrágya értékesítést folytat. Az ukrán mezőgazdasági termelői csoportok és az uniós politikusok egyre nagyobb nyomást gyakorolnak azokra az agrárcégekre, amelyek továbbra is

üzleti tevékenységet folytatnak Oroszországban, hogy hagyjanak fel tevékenységükkel. A cégek azonban azzal védekeznek, hogy távozásuk Oroszország lakossága számára élelmezési gondokat eredményezne. **Az Ukrán Nemzeti Agrárfórum (UNAF) levelet küldött a BASF vezérigazgatójának, amelyben sürgős felhívást intézett az orosz mezőgazdasági termelők ellátásának leállítására, amíg Moszkva ki nem vonja csapatait Ukrajnából. Az ukrán termelők számára ugyanis a háború közepette rendkívül nehéz az inputanyagok beszerzése, miközben ugyanazok a vállalatok zökkenőmentesen látják el az orosz gazdálkodókat.** *Ukrajnának szüksége van ezekre a vállalatokra ugyanakkor, ha ez a vélemény a nyugati médiában felerősödik, akkor még ezek a vállalatok is lépéskényszerbe kerülhetnek. Lassan vállalati szinten is elkezdtek gondolkodni, hogy a következő években melyik országban látnak nagyobb perspektívát: Ukrajnában vagy Oroszországban, mert a kettő együtt egy ideig nem valószínű, hogy működni fog.*

Jelenleg ugyan Oroszországnak nagy segítség a külföldi cégek tevékenysége, de **Putyin elnök célja, hogy Oroszország élelmiszerellátását önellátóvá tegye**, és 2024-ig 70 százalékkal kívánja növelni az élelmiszerexportot. Oroszország az önellátás útjának első lépéseként június végéig megtiltotta a gabonaexportot a volt szovjet országokba, augusztus végéig pedig a cukorkivitel nagy részét a szomszédos kereskedelmi blokkba.

Az ukrainai háború két éven belül a második olyan jelentős sokk, amely gazdasági visszaesést okoz az európai és közép-ázsiai régióban: az [előrejelzések](#) szerint 2022-ben a termelés 4,1 százalékkal csökken, ami kétszer olyan súlyos, mint a COVID-19 világijárvány okozta 2020-as recesszió. A hatásokat ráadásul tovább növelte a globális gazdasági növekedés erőteljes lassulása, az infláció és az adósság növekedése.

A háború okozta élelmezési válság egyértelmű vesztesei a korábban megkezdett **környezetvédelmi intézkedések** lehetnek. Nem csak a Green Deal céljai kerültek górcső alá a jelenlegi helyzetben, de az erdőirtással összefüggő termékek visszaszorítására tett erőfeszítések is meghiúsulhatnak. Környezetvédők attól tartanak, hogy a pálmaolaj visszaszorítása is kudarcot vallhat, mivel az élelmiszeripari gyártók az ukrán napraforgóexport helyettesítését keresik, amelynek egyetlen alternatívája lehet az olcsó és nagy mennyiségben rendelkezésre álló pálmaolaj.

Az orosz és ukrán napraforgóolaj kiesésével a legtöbb európai élelmiszeripari vállalat azt fontolgatja, hogy visszatér a pálmaolajhoz és a szójaolajhoz. Nem csak az ellátási hiány, de az elérhető készletek jelentős drágulása is erre sarkallja őket. A váltás előjele, hogy az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete már márciusban rekordmagas pálmaolajárakat figyelt meg. Az EP azonban továbbra is kiáll a környezetvédelmi célok erősítése mellett. Christophe Hansen luxemburgi jobbközép európai parlamenti képviselő a héten mutatta be jelentéstervezetét, amely módosítaná az **erdőirtással összefüggő áruk belső piacra jutásának megakadályozásáról szóló uniós rendeletjavaslatot**. A javaslat a Bizottság szövegének ambícióit növelné azáltal, hogy több termékre, **többek között a gumira, a gumiabroncsokra és egyes pálmaolaj-alapú termékekre, például kozmetikumokra is kiterjedne**. Anna Cavazzini, a Zöldek képviselője ennél is tovább megy javaslatában. Véleménytervezetében azt szorgalmazza, hogy a rendelet ne csak az erdőirtásra és az erdőpusztulásra terjedjen ki, hanem a természetes ökoszisztémák, például a vizes élőhelyek és szavannák átalakítására is.

 Az látszik, hogy az ukrán háború teret nyit a visszarendeződésre. A klasszikus, „termelés-központú” kelet-közép-európai országok és termelők sokkal inkább megtartanák a már ismert agrárpolitikát (a V4+ agrárkamara nyilatkozata is bekerült a szaksajtóba). Ezzel szemben a nyugati politikusok, illetve azon gazdasági szereplők, akik már elindították a fejlesztéseiket: kitartanak a klímacélok és a Zöld Megállapodás mellett. Arra lehet számítani, hogy ez a két út a KAP stratégiai tervek esetében is hangsúlyosan meg fog jelenni. S a jelen körülmények között a Bizottság mind a két útnak teret adhat. A végső döntést az élelmiszerláncok és a fogyasztók fogják meghozni. Az a kérdés, hogy: a) az árra vagy a klímavédelmi szempontokra fogják az áruházak és a fogyasztók a hangsúlyt helyezni, b) a politika hol akarja megtalálni az egyensúlyt a belső fogyasztás és a nyugat-európai export között.

Az ukrajnai helyzet okozta ellátási nehézségek már eddig is több nemzeti korlátozás bevezetését eredményezte, amelyek nehezítik a problémák egységes megoldását, ráadásul további zavarokat okoznak az ellátási rendszerben. **Biden elnök már a múlt hónapban, amerikai pénzügyminisztérium vezetője, Janet Yellen pedig a héten figyelmeztette az érintett országokat (pl. Magyarország, Argentína, Szerbia), hogy szüntessék meg az élelmiszerekre vonatkozó kereskedelmi korlátozásokat, ugyanis ezek nem csak jelentősen növelik az árakat, de az ár- és kínálati sokkok növelik a globális inflációs nyomást, és aláássák a világjárványból való kilábalást.** Az amerikai politikai vezetők szerint a globális kínálatban elegendő élelmiszer van ahhoz, hogy pótolja az Ukrajnából érkező jelentős kiesést. Azonban az Ukrajnától fő élelmiszerforrásként függő szegényebb afrikai és közel-keleti országoknál fennáll a veszélye, hogy nem tudják megfizetni a gabona, a növényi olaj és más alapvető élelmiszerek egekbe szökő árait, ezért el kell kerülni az olyan exportkorlátozásokat, amelyek tovább növelhetik az árakat.

🌱 Az élelmiszerárak miatti politikai feszültségek és migrációs nyomás erősödése már eleve veszélyeket rejt (éhínség, terrorizmus, háborús konfliktusok). Ráadásul, ha ennek fokozásában érdekelt az egyik nagyhatalom, akkor ezek bekövetkeztével a nagypolitika szintjén már most számolni kell. Mindezek Európa bezárkózása irányába mutatnak. A hasonlóan gondolkodó országokkal várható a kereskedelmi kapcsolatok mélyítése. S miután február 22. óta a média nyomását a vállalatok már megismerték, ennek hatása a befektetéseik és kereskedelmi kapcsolataik alakításában is egyre hangsúlyosabban fog megjelenni.

Kereskedelempolitika

Európa

Valdis Dombrovskis, az EU kereskedelmi vezetője a héten Washingtonban folytatott tárgyalásokat többek között az Ukrajna számára szükséges finanszírozásról és újjáépítésről, valamint az **EU és az Egyesült Államok** közötti kereskedelmi és technológiai tanács közelgő üléséről. Az EU és az USA tárgyalásokat összefogó Kereskedelmi és Technológiai Tanács második ülésére május 15-16-án kerül sor Franciaországban. A májusi találkozó óta sok minden megváltozott. A korábbi egyeztetések célja az volt, hogy megduplázza a mesterséges intelligencia terén folytatott transzatlanti együttműködést, és kiemelve a félvezetőgyártás nacionalizálására irányuló amerikai és európai erőfeszítéseket. Mindez azonban az ukrajnai háború miatt jelentősen háttérbe szorult és **helyét a transzatlanti összefogás vette át Oroszországgal szemben.** Várhatóan nagy hangsúlyt kapnak **a kettős felhasználású exporttilalmak, az Oroszországnak árut értékesítő vállalatokra vonatkozó transzatlanti korlátozások.** Eredetileg a Kína elleni fellépést is hasonló eszközökkel kívánták megvalósítani, de Európa továbbra is megosztott abban a kérdésben, hogy milyen keményen kell korlátozni Peking hozzáférését az európai piachoz, főként azért, mert egyes uniós országok vállalatai továbbra is szorosan kötődnek Kínához.

Az EU új szankciós csomagja az **orosz olajimport fokozatos leállításának** megtervezéséhez kapcsolódik. A javaslatot már a jövő héten bemutatathatják az uniós országoknak, de egyelőre nincs egyetértés a szankció mértékére vonatkozóan. Az olajból származó bevétel Oroszország számára döntő fontosságú az ukrajnai háború fenntartásához, de egyes tagországok (pl. Németország, Magyarország, Ausztria) ellenkezése az intézkedés kapcsán mégis fellazíthatja a tervezett szankciót, ezzel gyengítve annak súlyát. Németország tervei szerint az olajimport a nyárra a felére csökkenne, és az év végére pedig akár teljesen meg is szűnne. Míg Németország és Magyarország a lehangosabb ellenzője az orosz olaj és gáz betiltásának, addig más országok, köztük Ausztria, Csehország, Szlovákia és Bulgária szintén aggódik a további energetikai szankciók Európára gyakorolt gazdasági következményei miatt. Fontos szempont lehet, hogy a velünk szomszédos Szerbia elzárkózik minden ilyen szankció elől.

Ázsia

Az EU továbbra is küzd a **kínai** ellátási problémákkal. A kínai COVID-19 lezárások ugyanis továbbra is jelentős hatással vannak a globális ellátási láncokra. A sanghaji kikötőt elárasztják a konténerek, mert a városban a teherautóforgalom 50 százalékkal csökkent a korlátozások nyomán.

Ursula von der Leyen **Indiába** utazott, hogy részt vegyen az úgynevezett Raisina Dialóguson. A látogatás során hivatalosan **bejelentik az EU és India közötti kereskedelmi tárgyalások újraindítását, amelynek következő fordulójára júniusban kerül sor.** Von der Leyen tárgyalni fog Ram Nath Kovind indiai elnökkel és Narendra Modi miniszterelnökkel az EU és India közötti átfogó gazdasági menetrendről, különös tekintettel a szabadkereskedelmi megállapodásra, a beruházásvédelmi megállapodásra és a földrajzi jelzésekről szóló megállapodásra. Az EU igen ambiciózus tervei szerint már jövőre megkötethetik a szabadkereskedelmi megállapodást, még az előtt, hogy Indiában és az Európai Parlamentben is 2024-ben választásokra kerülne sor. Az EU emellett kérte Indiát, hogy támogassa az élelmiszersegélyek nyújtását és csatlakozzon ahhoz a globális megállapodáshoz, amely biztosítaná, hogy egyetlen ország se akadályozza protekcionista kereskedelmi intézkedésekkel az ENSZ élelmiszersegélyek áramlását. Eddig nem volt egyértelmű példa arra, hogy a humanitárius szállítmányokat korlátozták volna, azonban több ország is korlátozta az élelmiszerexportot. Argentína például leállította a szójaexportot, Oroszország és Ukrajna saját korlátozásokat vezetett be, és Magyarországot és Bulgáriát is ebbe a körbe sorolják. Ugyanakkor India azért is tartja vissza az erről szóló megállapodást, mert előrelépést akar elérni egy másik témában: ki akarja terjeszteni azt a 2013-ban kapott ideiglenes megállapodást, amely lehetővé teszi számára, hogy bizonyos élelmiszerekből, például búzából és rizsből állami készleteket hozzon létre. Kína és Indonézia támogatja őket ebben, de a liberálisabb gondolkodású kereskedelmi hatalmak, mint az USA, Brazília és az EU hevesen ellenzik ezt, azzal érvelve, hogy India a világpiacon dobhatná erősen támogatott állami élelmiszerkészleteit. Az élelmiszerkészletek és a mezőgazdasági támogatások várhatóan az EU-India kereskedelmi tárgyalások legérzékenyebb kérdései lesznek.

Az **EU és Új-Zéland** közötti megállapodás is a **végjátékhoz közelít.** A tárgyalások utolsó, márciusi fordulóján több szabadkereskedelmi megállapodás fejezetet is lezártak, például az energiáról, a nyersanyagokról és a távközlésről szóló fejezeteket. Az állat- és növényegészségügyi intézkedésekről szóló fejezet azonban még apróbb egyeztetésre szorul, csak úgy, mint a származási szabályok. Az új-zélandi miniszterelnök még az idén Európába utazik és azt megelőzően még júniusban Genfben magas szintű kereskedelempolitikai egyeztetések is várhatóak. Így akár az idén sor kerülhet a megállapodás lezárására.

Cseh Elnökség

Az ukrajnai háború átírja a **Tanács Cseh Elnökségének** munkatervét is a következő fél évre. A cseh kormány már most előrevetítette, hogy bár eredeti terveiben is a válságkezelés szerepelt, azonban az csak a COVID gazdasági hatásaival foglalkozott volna. Minden bizonnyal az új háborús helyzet a korábbiakhoz képest **szigorúbb, határozottabb válságkezelési politikát** követel meg az Elnökségtől, amely a menekültválság, az élelmezési és élelmiszerbiztonsági, valamint ellátási nehézségekre is kiterjed majd a gazdasági intézkedéseken túl. Ugyanakkor a Cseh Elnökség a **környezetvédelem terén is előrelépést** tervezett, ezért remélik, hogy a Francia Elnökség alatt nem kerül sor a korábban kitűzött célok enyhítésére, sőt **jelentős előrelépést várnak az EU Fit For 55 klímacsomagjával kapcsolatban.** Ugyanakkor az ellátás diverzifikálása érdekében **az új kereskedelmi megállapodások a dél-amerikai országokkal** (Chilét és Perut nevesítették, a Mercosurt nem említették), **valamint Ausztráliával és Új-Zélanddal** szintén szerepelnek a cseh prioritások között.